

Västerbottens Ornitologiska Förening

Verksamhetsberättelse 2020

Styrelsen:

Bertil Strömberg (ordförande)

Christina Adolfsson (kassör)

Hanna Eriksson (sekreterare)

Jan Eriksson (medlemssekreterare)

Ledamöter: Agnes Eriksson, Dag Österlund, Per Olof Nilsson

Suppleanter: Jan-Erik Wallin, Christer Olsson

Revisorer: Torbjörn Ros, Roger Viklund Ersättare: Hans Bång, Bertil Brånin

Valberedningen: Jonas Gustafsson, Marcus Östman, Niklas Andersson

Tidskriften *Fåglar i Västerbotten*

Christer Olsson (ansvarig utgivare, redaktör)

Ritu Andersson (redaktör)

Petra Sjödin (redigerare)

Hemsidan:

Dag Österlund (webmaster)

Lokalföreningar:

Umeå Fågelförening (UFF)

Tomas Brodin (ordf.), ledamöter: Ritu Andersson, Anna Sundelin, Ellen Hjälmar, Ann-Margrethe Iseklint, Jan Roslin, Åsa Gustafsson

Regionala Rapportkommittéer:

Västerbotten: Niklas Andersson

Södra Lappland: Håkan Rune

Lokala kontaktpersoner:

Bjurholm (vakant)

Dorotea: Per Anders Persson

Lycksele: Per Hansson

Malå: Alf-Runde Öberg

Nordmaling: Jean-Michel Roberge

Norsjö: Carina Röö Lindmark

Robertsfors: Leif Bildström

Skellefteå: Mattias Laisfeldt

Storuman: Håkan Rune

Sorsele: Bernt-Erik Nordenström

Vilhelmina: Inga Olofsson

Vindeln: Henrik Sporrang

Vännäs: Christer Laggar

Åsele: Sture Gustafsson

Projekt under VOF:

Projekt Havsörn

Jan-Erik Wallin (projektansvarig)

Projekt Kungsörn Per-Olof Nilsson (projektansvarig)

Projekt Pilgrimsfalk Per-Olof Nilsson (projektansvarig)

Projekt Jaktfalk Per-Olof Nilsson (projektansvarig)

Projekt Berguv

Ulf Sperens (projektansvarig)

Projekt Vitryggig hackspett

Christer Olsson (projektansvarig)

Stora Fjäderäggs Fågelstation

Niklas Andersson (projektansvarig, stationschef)

Umedeltats Fältstation (UDF):

Ledningsgrupp:

Per Bernhardsson (projektansvarig, sammankallande), Thomas Brodin, Ulf Skyllberg, Jan Roslin, Erik Andersson, Stefan Delin, Anna Sundelin

Umeå Fågelförening (UFF)

Tomas Brodin (ordförande)

Medlemmar: Medlemsantalet enligt uppgift från BLS, Öland, uppgick 2020 totalt till 435 medlemmar (ordinarie 407, ungdom 2, ständig 1, familjemedl. 25). Detta medlemsantal avspeglar, dels sk *direkta* medlemmar i VOF (dvs. i realiteten de som tecknat sig för tidningen FiV), och dels sk. *integrerade* medlemmar, dvs. medlemmar i BLS skrivna i Västerbottens län (241st.). För verksamhetsåret 2019 var det totala antalet medlemmar 371. För 2020 är antalet direkta medlemmar i VOF 190 (varav 14 familjemedl.) och för 2019 var det 177 – en liten men dock viss ökning. *Noteras* kan att många, inte minst i Umeåområdet ytterst aktiva fågelskådare, tyvärr inte är direkta medlemmar i VOF. En uppgift för den nya styrelsen är att om möjligt göra något åt detta sakernas tillstånd: förslagsvis bättre informera om VOF's arbete med fågelskyddet i länet. Ett rimligt krav som styrelsen diskuterat är att åtminstone de som aktivt deltar i VOF's olika projekt, och därmed ingår i föreningens försäkringar, även bör vara *direkta* medlemmar i VOF. Om det sista har kassören informerat de olika projektansvariga.

Fåglar i Västerbotten: Medlemstidningen FiV har utkommit med 2 nummer, samt ett rapportnummer. Dag Österlund har gått in som redigerare då Petra Sjödin avsagt sig uppdraget efter en tids väl utfört arbete. Stort tack till redaktionen för att papperstidningen lever vidare

Styrelsens arbete: Styrelsen har under verksamhetsperioden haft endast 5 protokollförda sammanträden, det senaste 19 januari 2021, samt ett *per capsulam* beslut den 22 januari rörande inrättandet av Projekt Vitryggig hackspett, mer om detta nedan. Efter årsmötet 2020 hölls ett första och även konstituerande sammanträde den 11 mars. Sedan slog covid-19 till och det mesta av arbetet under våren sköttes vi mail och telefon; dock senare på året två fysiska sammanträden, båda på Stora Tuvan, och de två sista sammanträdena digitalt.

Styrelsen har under verksamhetsperioden inlämnat 13 skriftliga yttranden som främst gällt bergtäkter i länet, kraftledningsdragningar (mark och luft) i samband med såväl allmän strömförsörjning som i samband med vindkraftsutbyggnad, men även synpunkter på Umeå kommuns detaljplaner för Norra Ön. I ett samrådsmöte med bl.a. Umeå Energi motsatte sig föreningen bestämt en ny stor luftburen kraftledning Stöcksjö - Obbola - Villanäs över Degernäsområdet; vi förordade en markkabel via en helt annan sträckning, vilket Umeå Energi hörsammade. Föreningens uppgifter om åtminstone ett 50-tal svanar som mist livet i

redan befintliga luftledningar i området gjorde intryck på representanten från Umeå Energi som senare meddelade att man beslutat sätta upp fågelavvisare på de aktuella ledningarna – något för oss alla att kontrollera att så verkligen sker. Styrelsen har även ställt sig bakom ett ytterst noggrant skrivet yttrande som utarbetats av Thomas Brodin och Ulf Skyllberg rörande den planerade vindkraftsparken Ivarsboda-Gryssjön, en park som föreningen genom främst havsörnsgruppen länge motsatt sig. Förhoppningsvis har något av detta gett ett visst resultat, då även Länsstyrelsen Miljödelegation avslagit en ansökan om uppförandet av ytterligare verk vid Lantvallen i nära anslutning till Ivarsboda-Gryssjön; ett beslut som dock överklagats av det aktuella bolaget, vars utfall i skrivande stund inte är klart. Vad gäller andra planerade vindparker och tillhörande kraftledningsdragningar är det ett område som främst kungsörnsgruppen varit inkopplade på och yttrat sig om, se verksamhetsrapporten för projekten kungsörn, pilgrimsfalk, jaktfalk nedan. Även andra delar inom föreningens verksamhet har varit involverade i liknande exploateringsärenden, vilket framgår av projektens verksamhetsrapporter nedan.

Flera medlemmar i föreningen under ledning av Christer Olsson har under året lagt ner ett betydande arbete med den vitryggiga hackspetten. Styrelsen beslöt så sent som i januari i år att detta och det fortsatta arbetet med vitryggen skall inrättas som ett av VOF's projekt; för mer information om detta, se nedan under VOF's projekt: Projekt Vitryggig hackspett

I den digitalt genomförda *Riksstämman* detta år deltog föreningen endast genom omröstningen till den nya styrelsen i BLS, samt de andra ärendena nödvändiga för riksföreningen fortsatt verksamhet. Några medlemmar i styrelsen har även deltagit i ett icke-beslutande diskussionsmöte anordnat mellan BLS och de olika regionernas representanter.

Annan verksamhet: Föreningen har under höst och vår genomfört städningen av Stora Tuvan och erhållit ersättning från Länsstyrelsen, som även ställt frågan om föreningen mot skälig ersättning kan tänka sig ytterligare städningssupdrag, typ Villanäs, Degernäs, Bergön och Storavan etc. Föreningen har bett Länsstyrelsen komma med förslag på vad de vill få utfört samt vilken ersättning som i så fall skulle utgå. Det är styrelsens bedömning att ett sådant uppdrag kunde ordnas på ett för medlemmarna engagerande och trevligt sätt.

För den årliga *Kustfågelinventeringen*, se nedan verksamhetsrapporten för Umedeltats Fältstation (UDF).

De via Länsstyrelsen och *Stiftelsen Naturvård vid nedre Umeälven* utlagda guidningarna för allmänheten (8 st) inställdes alla in på grund av coronasituationen, liksom den av UFF planerade verksamheten på *Fågelskådningens Dag*. Men UFF ordnade med lyckat resultat en "Skådarkamp" i det fria den 9:e maj i stället för den planerade Fågeltornskampen vid Bergötornet. Se nedan UFF's verksamhetsrapport; hela arrangemang finns på vår hemsida.

Websidan *svenskafagellokaler.se* har nu en skarp version för Västerbottens län. Dag Österlund har lagt ner ett betydande arbete och nu täckt in 15 lokaler inom Umeå kommun, 2 inom Skellefteå kommun och 1 lokal inom Vännäs kommun. Hela sidan är under uppbyggnad och en hel del återstår även för Västerbottens län. Du som har tips på lokaler i Västerbottens län, lämpliga för en fågelskådande allmänhet, kontakta Dag så bygger han ut sidan med ytterligare lokaler; särskilt saknas det lokaler inom Skellefteå- och Lyckseleområdet.

Redaktören för riksförenings medlemstidning *Vår Fågelvärld* (VF) bestämde sig för att i tidningen införa artiklar som presenterade de olika Regionalföreningarna; av någon anledning bestämde han sig för att den första artikeln skulle presentera Västerbottens Ornitologiska Förening! En artikel på detta tema infördes i Nr 3 2020 av VF.

Verksamhetsrapporter från VOF's olika projekt finns under respektive projekt på hemsidan

VOF's projekts verksamhet 2020, delvis kort sammanfattning

Projekt Havsörn (Jan-Erik Wallin)

Inventeringen har skett i 43 av 44 kända revir, 41 i kustlandet, 2 i inlandet. 34 häckningar (4 fler än 2019), 42 ungar varav 33 ringmärkta. Antalet ungar var 2019 31. Året 2020 ett rekord i antal lyckade häckningar och antal ungar!

I samarbete med Skogsstyrelsen har 35 avverkningsärenden behandlats som berör havsörnsrevir. Förslag till åtgärder har varit bland annat att, inom ett område på 500 m från boet kan markägaren beläggas med restriktioner (t.ex. ingen avverkning får ske under tidsperioden 1 februari – 31 augusti) eller förslag till biotopskydd. För en utförligare rapport, se hemsidan under menyn Fågelskydd.

Projekt Kungsörn (Per-Olof Nilsson)

Stor inventeringshelg genomfördes 13-15 mars; inventeringar under tre dagar i Åsele, Lycksele, Dorotea, Vindeln och Bjurholm – 22 personer förlagda i Gafsele hostel. När sedan coronan slog till på allvar blev det annorlunda jämfört med tidigare år: fler ute och inventerade, men oftast var man bara två eller ensam i bilen. Årets resultat dock hyfsat trots rekordåret 2019 – brukar bli sämre efter ett toppår! 63 ungar inräknade varav 21 ringmärkta. Fortfarande god tillgång på skogsfågel och uppgång av harstammen kan nog förklara det goda reproduktionsresultatet. Projektet samarbetar med SLU i Umeå, föreningen *Kungsörn Sverige* samt Länsstyrelsen. Birger Hörnfeldts ljudboxprojekt via SLU för pilgrimsfalk har visat sig även framgångsrikt för att upptäcka tiggande kungsörnsungar!

Projektet har inlämnat ett stort antal synpunkter på tänkta vindkraftsanläggningar, samt bra kontakter med Länsstyrelsens handläggare och naturbevakare, elbolagen samt de MKB firmor som står för de förberedande inventeringarna innan de kan bli till godkända nya vindkraftsanläggningar.

Undertecknad har även arbetat i gruppen med nya kriterier för inventering av kungsörn. Kriterierna tillämpades under säsongen men blir färdigt först under 2021.

Årets symposium i Norge för *Kungsörn i Sverige* blev tyvärr inställt.

För en utförligare verksamhetsrapport, se hemsidan under menyn Fågelskydd

Projekt Pilgrimsfalk (Per-Olof Nilsson)

Projektet drivs i stort sett med samma folk (ca,15 personer) som arbetar med kungsörnen i länet. Inventeringen inriktas mot kända lokaler och letande efter nya. I Västerbotten nu 51 kända lokaler (revir). 44 av de 51 kända lokalerna kontrollerades. 11 nya lokaler hittades. 32 revir var besatta av en eller två falkar. Påbörjad häckning i 27 lokaler, i 18 lokaler lyckad häckning och 38 ungar kunde räknas in. Misslyckad häckning i 7 lokaler, okänt resultat i 2 lokaler. Ett hyfsat år men tyvärr för lite ungar. Inga ungar ringmärktes. Roligt dock att utbredningsområdet närmar sig kusten.

P.g.a av corona ett konstigt inventeringsår för p-falk– ensamkörningar i bilar och inga större gemensamma inventeringar.

För en utförligare verksamhetsrapport, se hemsidan under menyn Fågelskydd

Projekt Jaktfalk (Per-Olof Nilsson)

Kungsörnprojektet bestämde 2018 åter komma igång med jaktfalksinventeringarna i länet. Vi har dålig koll på jaktfalken; viss minskning av beståndet i de nordiska länderna har konstaterats, i många länder dock inga heltäckande inventeringar. Länsstyrelsens naturbevakare inventerades jaktfalken i Västerbotten åren 1998 - 2009; toppåret var 2005 med

16 lyckade häckningar och 44 inräknade ungar. I år endast tre personer aktiva i inventeringarna; två personer har i april och maj med tillstånd för skoter i fjällen inventerat; i juni månad med helikopter över nästa alla gamla kända lokaler, men endast en inventerare kunde flyga p.g.a. corona. 50 av de 52 lokalerna i våra listor har besökts. Ambitionen under 2021: besöka alla de gamla kända lokalerna och hitta falkarna i dessa revir, men även hitta nya lokaler. Resultatet av de 50 besökta lokalerna blev verkligen dåligt: bara 5 var besatta och endast 1 lyckad häckning med 2 ungar. 3 lokaler bedömdes misslyckade och 1 lokal var besatt av två falkar – ett katastrofresultat! Har de flyttat från de gamla lokalerna och vi inte hittat de nya? Eller håller jaktfalken på att försvinna från vårt län?

För en utförligare verksamhetsrapport, se hemsidan under menyn Fågelskydd

Projekt Berguv (Ulf Sperens)

Med BirdLife Sveriges initierade riksinventering över åren 2019 - 2020, har projekt Berguv Nord till viss del bytt skepnad och återuppstått som en fri arbetsgrupp organiserad av P-O Nilsson (kungsörnsgruppen m. fl.), Stefan Delin (kungsörnsgruppen m.fl.) och Ulf Sperens (projekt Berguv Nord).

En artikel om berguvsprojektet finns in FiV nummer 2 2020

En stor del av inventeringsarbetet sker nuförtiden med hjälp av ljudboxar som placeras vid lämpliga lokaler. Inspelningen går senare igenom för att lokalisera eventuella hoanden från berguv.

Besatta revir i Västerbotten efter inventeringen 2020, 8 st.

Besatta revir i Västerbotten, *sammantaget efter inventeringen 2019 och 2020*, 11st.

49 lokaler besöktes, 7 revirhoande uvar och 4 konstaterade par. Två av de 11 reviren upptäcktes med hjälp av ljudbox.

För en mer detaljerad information om inventeringens resultat, se hemsidan under menyn Fågelskydd

Projekt Vitryggig hackspett (Christer Olsson)

Inventering under huvudsakliga trumningstiden har genomförts på ca 35 lokaler, väl fördelade över länet. Totalt återfanns 2 par (varav ett genomförde en lyckad häckning), 12 ensamma individer – alla i lämplig häckningsmiljö under häckningstid.

För en något utförligare verksamhetsrapport, se hemsidan under menyn Fågelskydd

Stora Fjäderäggs Fågelstation (Niklas Andersson)

Året inleddes med ett verksamhetsmöte i mitten av februari. En bit in i maj genomfördes den årliga arbetshelgen, som vanligt med stort fokus för genomförandet av hedmarksskötsel enligt avtal med Länsstyrelsen. Antalet ringmärkta fåglar under året blev cirka 8400 fåglar, vilket får anses som ett medelår. Vi hade otur med vädret under större delar av hösten, med ihållande, hårda västvindar och nederbörd, samt perioder med tjock dimma. Bortsett från delar av augusti hade vi relativt god bemanning under hösten. Några forskningsprojekt var vi inte involverade i under året – däremot deltog vi, som många andra fågelstationer, i tajgasångarprojektet under hösten som pågått från fjolåret. Verksamhetsrapporten finns även på hemsidan under menyn Stora Fjäderägg

Umedeltats Fältstation (UDF) (Per Bernhardsson, Tomas Brodin)

Inventering av sädgås, sångsvan, grågås och trana: 17mars till 1 maj.

Våren 2020 blev rekordtidig och utdragen, då april blev kylig och snötäcket bestod länge.

Sädgås: räknades med fler än 2 000 ex redan den 10 april, vilket aldrig hänt så tidigt förut.

Toppnoteringen om 2 432 ex den 20 april gör 2020 till det fjärde bästa året avseende

dagsmaximum och antalet sädgåsdagar om 41 403 är det näst högsta genom åren (58 060 noterades 2012).

Sångsvan: kulminerade den 4 april med 6 347 ex, vilket är en liten putsning av tidigare toppnotering om 6 300 ex från 2017. Ett nytt svenskt rekord igen, således. Antalet sångsvansdagar (126 946) är den bästa noteringen genom alla år.

Grågås: rastade i stora antal under lång tid med max 2 163 ex den 14 april och antalet grågåsdagar blev 41 670, vilket är den näst högsta noteringen.

Trana: hade ett mer modest år med max 489 rastande 14 april och 3 968 trandagar.

Totalsumman fågeldagar 213 986 är den största genom alla tider. Vi genomförde denna inventering för 17:e året i rad. Dessutom studerades under våren och hösten tranans övernattnings platser och inflygningsvägar till och från dessa.

[*fågeldagar* = summan av maxantalet av arten per dag under hela inventeringsperioden]

Kustfågelinventeringar

På uppdrag av Länsstyrelsen inventerades 14 rutor på vardera 2x2km, varav 8 regionala och 6 nationella – från Lilla Fjäderägg till Hörnefors. På uppdrag av Jägarförbundet inventerades 6 st kilometerrutor vid två tillfällen, först räknades antalet häckande par och sedan räknades antalet ungar som producerats på öarna inom områdena. Detta gjordes för att utvärdera effekter av minkjakt på vissa områden.

Ringmärkning

2020 märktes 18 460 fåglar, 111 arter, huvuddelen på T-vägen eller vid Obbolatippen. CES märkning i Villanäs (fågeltornet) genomfördes som vanligt vid 10 tillfällen, en gång i maj och 3ggr i månaden under perioden juni till augusti. Dessutom ringmärkning på Bonden: 260 sillgrisslor och 94 tordmular märktes, och 51 kontroller av tidigare märkta fåglar – flera omkring 30 år gamla. Ett antal guidade ringmärkningar genomfördes även 2020, både morgon- och kvällsguidningar med sammanlagt ca. 100 deltagare.

Verksamhetsrapporten finns även på hemsidan under menyn Umedeltats fältstation.

Umeå Fågelförening (UFF) (Tomas Brodin)

Då UFF huvudsakliga uppgift är utåtriktad ställdes nästan all aktivitet in under 2020 p.g.a covid 19. UFF valde dock att inte helt ställa in; i stället för den planerade Fågeltornskampen (den 9e maj) genomfördes en *Skådarkamp* där samtliga deltagare mellan kl: 05-15 ute i det fria vid valfria platser inom Umeå kommun fick genomföra sina observationer.

Arrangemanget lockade 8 personer. För mer detaljerad information om Skådarkampens resultat, se hemsidan under menyn Umeå Fågelförening. UFF deltog även vid ett antal samråd för bl.a. dragning av kraftledningar.

Vi hoppas på ett aktivare 2021.